

درگذشت "شیخ محمد عبده" عالم و اندیشمند دینی و مبارز اسلام‌گرای مصری (1323 ق)

شیخ محمد بن عبده بن حسن خیرالله مصری، مفتی دیار مصر، معروف به عبده در اواسط قرن سیزدهم به دنیا آمد. وی که دارای هوشی سرشار بود...

شیخ محمد بن عبده بن حسن خیرالله مصری، مفتی دیار مصر، معروف به عبده در اواسط قرن سیزدهم به دنیا آمد. وی که دارای هوشی سرشار بود، پس از تحصیل علوم اولیه، در دانشگاه الازهر، به شاگردی سیدجمال الدین اسدآبادی نشست و منطق و کلام و فلسفه را از او آموخت. شیخ محمد عبده، گوی سبقت را از دیگر شاگردان ربود و مورد توجه خاص سیدجمال الدین واقع گردید. بعدها به علت شرکت در جریان‌های سیاسی به سوریه تبعید شد و از آن جا به پاریس رفته و با سیدجمال الدین ملاقات نمود. از آن پس راهی مصر گردید و مفتی آن دیار شد. شیخ محمد عبده به همراه سیدجمال الدین اسدآبادی، عالم اسلام را محتاج پاره‌ای اصلاحات می‌دانست و در قطع دست استکبار انگلستان می‌کوشید. عبده مانند سید جمال در پی آن بود که ثابت کند اسلام توانایی دارد که به صورت یک مکتب و یک ایدئولوژی، راهنما و تکیه‌گاه اندیشه‌ی جامعه‌ی اسلامی قرار گیرد و آن‌ها را به عزت دنیایی و سعادت اخروی برساند. از اینرو، سعی داشت، فلسفه‌های احکام دنیایی و اجتماعی اسلام از قبیل نماز، روزه، حج، زکات و انفاق تبیین و استحکام اصول اخلاقی اسلام را روشن نماید. عبده با سید جمال در دو جهت اختلاف نظر داشت: یکی این که سید جمال، انقلابی فکر می‌کرد و عبده، طرفدار اصلاح تدریجی بود. دیگر این که سید، مبارزه با استبداد و استعمار را در رأس برنامه‌ی خود قرار داده بود و معتقد بود اول باید ریشه‌ی این ام‌الفساد را گند و دور انداخت ولی عبده، آموزش و تربیت دینی جامعه را مقدم بر آموزش و پرورش سیاسی می‌دانست. از این اندیشمند و مبارز مسلمان مصری آثاری به جای مانده است که اصلاح المَحاكم الشرعیة و تفسیر القرآن، از آن جمله‌اند.